

Grozījumi likumā "Par radiācijas drošību un kodoldrošību"

Izdarīt likumā "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" (Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 2000, 22.nr.; 2002, 21.nr.; 2005, 5.nr.; 2008, 22.nr.; 2009, 15.nr.; Latvijas Vēstnesis, 2010, 206.nr.; 2011, 173.nr.) šādus grozījumus:

1. 1.pantā:

izteikt 1.punktu šādā redakcijā:

"1) **darbības ar jonizējošā starojuma avotiem** – cilvēka darbības (jonizējošā starojuma avotu ražošana, importēšana, eksportēšana, transportēšana, pārdošana, iznomāšana, iegūšana īpašumā vai lietošanā, glabāšana, remontēšana un citas līdzīgas darbības), kas var palielināt darbinieku vai iedzīvotāju apstarošanu no mākslīgajiem starojuma avotiem vai no dabiskajiem jonizējošā starojuma avotiem, ja dabiskos radionuklīdus izmanto to radioaktīvo, kodol-dalīšanās vai kodolpārvērtību īpašību dēļ, izņemot apstarošanu avāriju gadījumos;"

papildināt pantu ar 1.¹ un 1.² punktu šādā redakcijā:

"1¹) **apglabāšana** – radioaktīvo atkritumu ievietošana radioaktīvo atkritumu apglabāšanas objektā, lai tos neņemtu ārā;

1²) **darbinieks** – šā likuma izpratnē persona, kas ir pakļauta jonizējošā starojuma iedarbībai, veicot darbības ar jonizējošā starojuma avotiem darba vietā, un tā rezultātā var saņemt jonizējošā starojuma dozu, kas pārsniedz kādu no normatīvajos aktos par aizsardzību pret jonizējošo starojumu noteiktajiem dozu limitiem iedzīvotājiem;"

izteikt 6. un 6.¹ punktu šādā redakcijā:

"6) **operators** – fiziskā vai juridiskā persona, kurai ir licence veikt darbības ar jonizējošā starojuma avotiem vai kura ir reģistrēta veikt darbības ar jonizējošā starojuma avotiem un kura ir atbildīga par darbībām, radiācijas drošību un kodoldrošību tās kontrolētajā zonā;

6¹) **pārstrāde** – process vai darbība, kuras mērķis ir iegūt no lietotās kodoldegvielas skaldmateriālus un pārveidotos materiālus turpmākai lietošanai vai pārveidot radioaktīvos atkritumus cietā veidā atbilstoši izraudzītajam iepakojumam, lai tos varētu droši transportēt un apglabāt;"

izteikt 9.punktu šādā redakcijā:

"9) **radioaktīvie atkritumi** – radioaktīvi materiāli gāzveida, šķidrā vai cietā agregātstāvoklī, kurus neparedz vai neplāno turpmāk lietot;"

papildināt pantu ar 9.¹, 9.² un 9.³ punktu šādā redakcijā:

"9¹) **radioaktīvo atkritumu apglabāšanas objekts** – objekts vai iekārta, kurā tiek apglabāti radioaktīvie atkritumi un kuras darbībai ir saņemta licence;

9²) **radioaktīvo atkritumu pārvaldība** – visas darbības, kas saistītas ar radioaktīvo atkritumu pirmapstrādi, apstrādi, kondicionēšanu, glabāšanu vai apglabāšanu, izņemot transportēšanu ārpus operatora kontrolētās zonas;

9³) **radioaktīvo atkritumu pārvaldības objekts** – objekts vai iekārta, kurā tiek veiktas darbības radioaktīvo atkritumu pārvaldībai un kuras darbībai ir saņemta licence;"

izteikt 10.punktu šādā redakcijā:

"10) **valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekti** – kodoliekārtas, radioaktīvo atkritumu apglabāšanas objekti, radioaktīvo atkritumu pārvaldības objekti un tādi objekti, kuros tiek veiktas darbības ar radioaktīvām vielām, kuru kopējā radioaktivitāte vairāk nekā vienu miljardu reižu pārsniedz Ministru kabineta noteiktos limitus, kuriem nepieciešama licence;"

papildināt pantu ar 11.punktu šādā redakcijā:

"11) **viesstrādnieks** – darbinieks (ieskaitot mācekļus un studentus), kurš veic darbības ar jonizējošā starojuma avotiem kontrolētajā zonā pie operatora, kas nav viņa tiešais darba devējs."

2. 3.pantā:

izteikt pirmās daļas 4. un 5.punktu šādā redakcijā:

"4) operators ir apdrošinājis civiltiesisko atbildību pret kaitējumu, kas var tikt nodarīts citai personai vai tās mantai, vai videi;

5) darbības ar jonizējošā starojuma avotiem veic pēc licences saņemšanas vai darbību reģistrēšanas, izņemot Ministru kabineta noteikumos paredzētos gadījumus.";

izteikt otro daļu šādā redakcijā:

"(2) Aizliegts kodoliekārtu un radioaktīvo atkritumu apglabāšanas objektu vai radioaktīvo atkritumu pārvaldības objektu izvietot īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, apdzīvotās vietās vai tiešā apdzīvotu vietu tuvumā."

3. Izteikt 5.panta 3. un 4.punktu šādā redakcijā:

"3) veikt jonizējošā starojuma mērīšanas līdzekļu un individuālo dozimetru pārbaudes un lietošanas uzraudzību un nodrošināt kontroli;

4) reģistrēt darbības ar jonizējošā starojuma avotiem un izsniegt licences darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem;".

4. Izteikt 6.panta otrās daļas 2.punktu šādā redakcijā:

"2) aptur arī tādas darbības, kurām nav nepieciešama licence vai reģistrēšana, ja rodas draudi cilvēku dzīvībai un veselībai."

5. Izteikt 8.panta ceturto daļu šādā redakcijā:

"(4) Padomes personālsastāvu apstiprina vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs."

6. 9.pantā:

izteikt pirmo un otro daļu šādā redakcijā:

"(1) Veselības ministrija un tās padotībā esošās iestādes:

1) nodrošina obligātās veselības pārbaudes darbiniekiem;

2) sadarbībā ar Centru veic medicīnā izmantojamo jonizējošā starojuma ierīču tehniskās uzraudzības kontroli.

(2) Valsts robežsardze sadarbībā ar Valsts ieņēmumu dienesta muitas iestādēm, Pārtikas un veterināro dienestu, Centru un citām institūcijām atbilstoši kompetencei veic pārbaudes robežšķērsošanas vietās, lai novērstu tādu preču, bagāžas, personu un transportlīdzekļu pārvietošanu, kuros radioaktīvo vielu daudzums pārsniedz pieļaujamās normas, un neatļautu jonizējošā starojuma avotu pārvietošanu.";

papildināt pantu ar 2.¹ daļu šādā redakcijā:

"(2¹) Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā veic preču, bagāžas, personu un transportlīdzekļu radiometrisko kontroli robežšķērsošanas vietās, un prasības apmācībai radiācijas drošībā personām, kuras iesaistītas radiometriskajā kontrolē."

7. Izteikt III nodaļas nosaukumu šādā redakcijā:

"III nodaļa Licencēšana un reģistrēšana".

8. Izteikt 11.pantu šādā redakcijā:

"11.pants. Licenču izsniegšana darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem un darbību ar jonizējošā starojuma avotiem reģistrēšana

(1) Jebkurai darbībai ar jonizējošā starojuma avotiem ir nepieciešama reģistrēšana vai licence, lai uzsāktu un veiktu darbību, ņemot vērā attiecīgajā licencē vai reģistrācijas lēmumā noteiktos ierobežojumus.

(2) Ministru kabinets nosaka:

1) kritērijus, kas jāievēro, lai uzsāktu darbības ar jonizējošā starojuma avotiem;

2) darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, kurām nav nepieciešama licence vai reģistrēšana;

3) darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, kurām nepieciešama reģistrēšana;

4) kārtību, kādā izsniedz, aptur un anulē licences darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem;

5) kārtību, kādā reģistrē un aptur darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, un kārtību, kādā anulē darbību ar jonizējošā starojuma avotiem reģistrāciju.

(3) Licence vai reģistrēšana nav nepieciešama tām darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem, kuras cilvēku rīcība nespēj ietekmēt vai kuru izraisītā potenciālā jonizējošā starojuma doza un apstarošanas kaitīgā iedarbība ir tik maza, ka no radiācijas drošības viedokļa to var neņemt vērā.

(4) Licencēšana vai reģistrēšana nav nepieciešama tām darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem, kuras veic Centrs, lai nodrošinātu valsts uzraudzību un kontroli radiācijas drošības un kodoldrošības jomā.

(5) Centrs reģistrē šādas darbības ar jonizējošā starojuma avotiem:

1) radioaktīvo vielu nesaturošo jonizējošā starojuma avotu glabāšana, tirdzniecība, eksports un imports;

2) jonizējošā starojuma avotu lietošana zobārstniecībā, kā arī osteodensitometrijas un mamogrāfijas iekārtu lietošana;

3) radioaktīvo vielu nesaturošo jonizējošā starojuma avotu lietošana nemedicīniskajā apstarošanā, ja darbības tiek veiktas noteiktā telpā atbilstoši telpas plānam (montāžas plānam);

4) darbības ar radioaktīvajām vielām, ja to kopējā radioaktivitāte ne vairāk kā 10^3 (ieskaitot) reizes pārsniedz limitus, pie kuriem nepieciešama reģistrēšana saskaņā ar šā likuma 11.panta otrās daļas 2.punktu;

5) citas darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, kuru iespējamais radītais kaitējums ir līdzvērtīgs šā likuma 11.panta piektajā daļā noteiktajiem gadījumiem un kuras noteicis Ministru kabinets saskaņā ar šā likuma 11.panta otrās daļas 3.punktu.

(6) Centrs licencē šādas darbības ar jonizējošā starojuma avotiem:

1) radioaktīvo vielu nesaturošo jonizējošā starojuma avotu lietošana nemedicīniskajā apstarošanā, ja darbības tiek veiktas dažādās telpās bez noteikta telpas plāna (montāžas plāna), ārpus ēkām vai uzņēmuma teritorijas;

2) radioaktīvo vielu nesaturošo jonizējošā starojuma avotu – datortomogrāfijas iekārtu un elektronu paātrinātāju – lietošana nemedicīniskajā apstarošanā;

3) radioaktīvo vielu nesaturošo jonizējošā starojuma avotu apkalpošana (tehniskā apkope), tehnisko parametru pārbaudes, uzstādīšana, remonts, demontāža un likvidēšanas pakalpojumu sniegšana;

4) darbības ar jonizējošā starojuma avotiem medicīnā;

5) darbības ar radioaktīvo vielu saturošajiem jonizējošā starojuma avotiem vai ar jonizējošā starojuma avotiem, kuri savas darbības rezultātā rada radioaktīvās vielas, ja radioaktīvo vielu kopējā radioaktivitāte 10^3 reizes pārsniedz limitus, pie kuriem nepieciešama reģistrēšana saskaņā ar šā likuma 11.panta otrās daļas 2.punktu.

(7) Centrs pieņem lēmumus par licences izsniegšanu un reģistrāciju darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem. Licencē un reģistrācijas lēmumā Centrs nosaka, kādas darbības ir atļautas operatoram un ar kādiem jonizējošā starojuma avotiem.

(8) Par licences izsniegšanu un reģistrāciju maksājama valsts nodeva, kuru ieskaita valsts pamatbudžetā. Valsts nodevas apmēru un maksāšanas kārtību nosaka Ministru kabinets."

9. 12.pantā:

aizstāt pirmās daļas 1.punktā vārdus "speciālā atļauja (licence)" ar vārdu "licence";

aizstāt pirmās daļas 2.punktā vārdus "speciālo atļauju (licenci)" ar vārdu "licenci";

izteikt trešo daļu šādā redakcijā:

"(3) Lēmumu par licences izsniegšanu valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā Centrs pieņem 60 dienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas."

10. 13.pantā:

izteikt pirmo daļu šādā redakcijā:

"(1) Lai fizisko vai juridisko personu atzītu par operatoru un fiziskā vai juridiskā persona drīkstētu uzsākt darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, fiziskā vai juridiskā persona norīko darbu vadītāju un pilnvaro viņu sagatavot un šā likumā 11.panta otrajā daļā noteiktajā kārtībā iesniegt Centrā iesniegumu licences saņemšanai vai darbības reģistrēšanai. Ja Centrs izsniedz licenci vai reģistrē darbību, fiziskā vai juridiskā persona kļūst par operatoru. Operators atbild par radiācijas drošību un kodoldrošību tā kontrolētajā zonā.";

izteikt trešo daļu šādā redakcijā:

"(3) Operators nodrošina, lai darbinieki (arī viesstrādnieki) tā kontrolētajā zonā ir aizsargāti pret jonizējošā starojuma iedarbību.";

papildināt pantu ar 6.¹ daļu šādā redakcijā:

"(6¹) Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā aizpildāms un iesniedzams pārskats par darbībām ar jonizējošā starojuma avotu, kā arī minētā pārskata veidlapas paraugu.";

izslēgt septīto daļu.

11. Izteikt 14.panta pirmo daļu šādā redakcijā:

"(1) Darbus ar jonizējošā starojuma avotiem vada operatora pilnvarots darbu vadītājs. Ministru kabinets nosaka minimālās kvalifikācijas prasības darbu vadītājam."

12. 15.pantā:

izteikt otro daļu šādā redakcijā:

"(2) Kodoliekārtas, radioaktīvo atkritumu apglabāšanas objekta vai radioaktīvo atkritumu pārvaldības objekta operators katru gadu līdz 31.janvārim informē pašvaldību, kuras teritorijā atrodas attiecīgais objekts, par iepriekšējā gadā veiktajām izmaiņām objektā saistībā ar radiācijas drošību un kodoldrošību, kā arī par monitoringa rezultātiem un plānotajiem pasākumiem. Šo informāciju operators ievieto arī savā mājaslapā internetā.";

izslēgt trešo daļu.

13. 16.pantā:

aizstāt pirmajā daļā vārdus "ar jonizējošā starojuma avotiem" ar vārdiem "valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektā";

papildināt otro daļu aiz vārdiem "darbu vadītājam" ar vārdiem "vai operatoram".

14. Papildināt 17.pantu ar ceturto, piekto un sesto daļu šādā redakcijā:

"(4) Arī darbinieki šā likuma izpratnē, uz kuriem neattiecas Darba aizsardzības likumā noteiktie nosacījumi par obligātajām veselības pārbaudēm, veic veselības pārbaudi atbilstoši normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā veicama obligātā veselības pārbaude, ciktāl šie normatīvie akti uz viņiem attiecināmi.

(5) Studentiem un mācekļiem obligāto veselības pārbaudi nodrošina izglītības iestāde.

(6) Studentiem un mācekļiem obligātās veselības pārbaudes izmaksas sedz izglītības iestāde, bet pārējiem darbiniekiem gadījumos, uz kuriem neattiecas Darba aizsardzības likumā noteiktie nosacījumi par obligātajām veselības pārbaudēm, – pati persona."

15. Izteikt 18.panta otrās daļas otro teikumu šādā redakcijā:

"Pēc tam kad darbiniece par grūtniecību ir paziņojusi operatoram, grūtnieci pārceļ darbā, kas nav saistīts ar jonizējošo starojumu, ja operators nespēj nodrošināt tādus darba apstākļus, ka apstarošanas doza, ko varētu saņemt

auglis visā grūtniecības periodā, nepārsniedz noteikto efektīvās dozas limitu attiecībā uz iedzīvotājiem – 1 milizīvertu, tādējādi nodrošinot, lai tiktu novērsta jonizējošā starojuma negatīvā ietekme uz grūtnieces drošību un veselību."

16. Izslēgt 20.pantu.

17. Aizstāt 23.panta pirmās daļas ievaddaļā vārdu "Komersants" ar vārdu "Operators".

18. Aizstāt 25.pantā vārdu "Komersants" ar vārdu "Operators".

19. 27.pantā:

papildināt pantu ar 1.¹, 1.², 1.³ un 1.⁴ daļu šādā redakcijā:

"(1¹) Radioaktīvos atkritumus apglabāt ārpus Latvijas Republikas drīkst, ja pirms radioaktīvo atkritumu pārvadājuma ir noslēgta Latvijas Republikas vienošanās ar citu Eiropas Savienības dalībvalsti vai trešo valsti par radioaktīvo atkritumu apglabāšanas objekta izmantošanu citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai trešajā valstī.

(1²) Lēmumu par Latvijas Republikā esošo radioaktīvo atkritumu apglabāšanu citas Eiropas Savienības dalībvalsts vai trešās valsts radioaktīvo atkritumu apglabāšanas objektā pieņem Ministru kabinets pēc Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas ierosinājuma.

(1³) Pirms radioaktīvo atkritumu nosūtīšanas apglabāšanai uz trešo valsti Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija informē Eiropas Komisiju par Latvijas Republikas vienošanos ar trešo valsti.

(1⁴) Ministru kabinets pieņem lēmumu par radioaktīvo atkritumu apglabāšanu trešajā valstī, ja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas iesniegtais ierosinājums Ministru kabinetā atbilst šādiem nosacījumiem:

1) trešā valsts ir noslēgusi vienošanos ar Eiropas Savienību, un šīs vienošanās darbības jomā ir ietverta radioaktīvo atkritumu pārvaldība vai šī trešā valsts ir viena no Kopējās lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu drošas pārvaldības konvencijas līgumslēdzējām pusēm;

2) trešajā valstī ir radioaktīvo atkritumu pārvaldības un apglabāšanas programmas, kuru mērķis ir augsts drošības līmenis, un šis drošības līmenis nav zemāks par šajā likumā un citos tiesību aktos par radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu noteikto līmeni;

3) trešās valsts radioaktīvo atkritumu apglabāšanas objektā ir atļauts apglabāt nosūtāmos radioaktīvos atkritumus, šis objekts darbojas pirms nosūtīšanas un to apsaimnieko atbilstoši prasībām, kuras noteiktas trešās valsts radioaktīvo atkritumu pārvaldības un apglabāšanas programmā.";

aizstāt otrajā daļā vārdus "speciālās atļaujas (licences) vai atļaujas izsniegšanas" ar vārdiem "licences izsniegšanas vai darbības reģistrēšanas";

papildināt pantu ar 2.¹ daļu šādā redakcijā:

"(2¹) Operators, kura darbības ar jonizējošā starojuma avotiem rada radioaktīvos atkritumus, ir atbildīgs par:

1) tādu projektēšanas pasākumu, darbību un likvidēšanas metožu (tai skaitā materiālu atkārtota pārstrāde un izmantošana) izvēli, lai nodrošinātu, ka radioaktīvo atkritumu apjoms un to radioaktivitātes līmenis ir pēc iespējas mazāks, cik tas saprātīgi praktiski iespējams;

2) radioaktīvo atkritumu pārvaldības izmaksu segšanu."

20. Izteikt 29.panta ceturto daļu šādā redakcijā:

"(4) Operatoram ir pienākums apdrošināt savu civiltiesisko atbildību par tā darbības vai bezdarbības rezultātā nodarīto kaitējumu trešo personu dzīvībai un veselībai, zaudējumu trešo personu īpašumam un kaitējumu videi, veicot darbības ar jonizējošā starojuma avotiem. Ministru kabinets nosaka darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, kurām nepieciešams veikt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, un civiltiesiskās atbildības apdrošinājuma minimālo summu."

21. Aizstāt 30.panta pirmajā un otrajā daļā vārdus "radioaktīvo atkritumu apglabāšanas vai pārvaldības uzņēmumam" ar vārdiem "radioaktīvo atkritumu apglabāšanas objekta vai radioaktīvo atkritumu pārvaldības objekta operatoram".

22. Papildināt pārejas noteikumus ar 2.⁴, 2.⁵, 2.⁶, 2.⁷ un 2.⁸ punktu šādā redakcijā:

"2.⁴ Grozījumi šā likuma 9.panta otrajā daļā un likuma papildināšana ar 9.panta 2.¹ daļu stājas spēkā 2014.gada 1.martā.

2.⁵ Grozījumi šā likuma 5.panta 4.punktā, 6.panta otrās daļas 2.punktā, 12.panta pirmās daļas 1. un 2.punktā, 27.panta otrajā daļā, kā arī grozījumi attiecībā uz 1.panta 6. un 10.punkta, 3.panta pirmās daļas 5.punkta, III nodaļas nosaukuma, 12.panta trešās daļas, 13.panta pirmās daļas, 14.panta pirmās daļas un 29.panta ceturtais daļas izteikšanu jaunā redakcijā un likuma papildināšanu ar 13.panta 6.¹ daļu stājas spēkā 2015.gada 1.janvārī.

2.⁶ Ministru kabinets līdz 2014.gada 1.martam izdod šā likuma 9.panta 2.¹ daļā minētos noteikumus. Līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2014.gada 1.martam piemērojami Ministru kabineta 2005.gada 5.aprīļa noteikumi Nr.233 "Noteikumi par preču un transportlīdzekļu radiometrisko kontroli uz valsts robežas".

2.⁷ Ministru kabinets līdz 2015.gada 1.janvārim izdod šā likuma 11.panta otrajā un astotajā daļā un 29.panta ceturtajā daļā minētos noteikumus. Līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2015.gada 1.janvārim piemērojami Ministru kabineta 2011.gada 20.septembra noteikumi Nr.723 "Darbību ar jonizējošā starojuma avotiem licencēšanas kārtība".

2.⁸ Ministru kabinets līdz 2015.gada 1.janvārim izdod šā likuma 14.panta pirmajā daļā minētos noteikumus."

23. Papildināt informatīvo atsauci uz Eiropas Savienības direktīvām ar 10.punktu šādā redakcijā:

"10) Padomes 2011.gada 19.jūlija direktīvas 2011/70/*Euratom*, ar ko izveido Kopienas sistēmu lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu atbildīgai un drošai apsaimniekošanai."